

NATURVÄRDEN I GUNNARSBO- LILLFJÄRDEN VID FORSMARK KÄRNKRAFTVERK

PRELIMINÄR BEDÖMNING

Inledning

Bakgrund

Ekologigruppen har på uppdrag av Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) genomfört en preliminär naturvärdesinventering av vattenmiljöer vid Gunnarsbo-Lillfjärden, intill Forsmark kärnkraftverk. Resultatet utgör ett preliminärt, tidigt kunskapsunderlag för att kunna beakta ekologiska aspekter i planeringsarbetet för en deponi för bergmassor utanför företagets mark i Forsmarksområdet. Vatten från deponiområdet planeras ledas till aktuella vattenområden som inventerats.

Inventeringen genomfördes i fält av Fredrik Engdahl och Fingal Gyllang 2025-05-28. Bedömningar och kartor har tagits fram av Fredrik Engdahl.

Läge och avgränsning för inventeringen framgår av Figur 1.

Syfte och mål med uppdraget

Syftet med uppdraget har varit att skapa ett kunskapsunderlag för att kunna beakta naturvärden i arbetet med anläggning av nya deponiytor, för att uppfylla de lagkrav som krävs enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Tidigare inventeringar

Under våren 2025 genomfördes en groddjursinventering i det aktuella området (Ekologigruppen 2025, granskningsversion). Resultaten beskrivs under *Arter* nedan). Områdena kring dammarna har inventerats för naturvärden under 2025 (Ekologigruppen 2025, pågående).

Metod

Inventering av vattenmiljöer utfördes 29 maj 2025. Vatten- strand- och bottenmiljöer undersöktes från båt. Vattnet var klart och grunt vilket förenklade inventering. Bottenmiljön undersöktes med vattenkikare och provtogs från båt med Luther-räfsa för att samla in information om djup och vattenvegetation.

Översiktskarta, Gunnarsbo-lillfjärden

 Inventeringsområde



Figur 1. Inventeringsområde.

Resultat

Beskrivning av området och dess vattenmiljöer

Vattenmiljöerna utgörs av två dammar eller små sjöar, här benämnda norra och södra dammen. Innan kärnkraftverket byggdes satt dammarna ihop som en sjö med utlopp till Östersjön. Sedan dess har en avdelande bank av utfyllnadsmassor anlagts rakt igenom sjön, vilket skapat två separata dammar. Dammarna är separerade från Östersjön med kulvert, vilket skapar vandringshinder för fisk och andra organismer. Det finns med andra ord inte någon vandringsväg mellan dessa vatten.

Generellt skiljer sig dammarna inte så mycket från varandra. Den norra har en mera flikig strandlinje och några öar samt mera "våtmarkskaraktär", medan den södra har ett lite större vattendjup och en mera öppen vattenspegel med "sjökaraktär". Dammarna är relativt grunda, den norra hade maxdjup ca 1,5 meter och den södra ca 2,3 meter. Vattnet var lite humusfärgat (brunt) men klart i båda vattnen. Bottnarna i båda dammarna är täckta med tätväxande

kransalger med inslag här och där av några få arter av vattenväxter, främst gäddnate i den norra dammen och axslinga i den södra. I båda dammarna förekommer också bitvis rikligt med någon art av bläddra (troligen vattenbläddra). Runt stränderna växer bälten av vass, kaveldun och viden av varierande bredd. I grunda vattenområden vid stränderna och vid de små öarna i den norra dammen förekommer kärrbräsma och vattenklöver. I den södra dammen hittades skal av vanlig dammussla.

Arter

De viktigaste arterna i området utgörs av fåglar och groddjur. Vid groddjursinventeringen under våren 2025 påträffades gölgroda (rödlistad som VU, se faktaruta nedan för förkortningar av rödlistekategorier), åkergroda, vanlig groda, vanlig padda och mindre vattensalamander vid dammarna. Fler arter och fler individer noterades generellt i den norra dammen. Större vattensalamander observerades i närheten.

Vid fältbesök har bland annat fågelarterna rörsångare (NT), sävsparv (NT), mindre hackspett (NT), ärtsångare (NT), törnsångare, sävsångare och stare, och födosökande hussvala noterats. Spelande gölgroda har noterats vid norra dammen vid inventering och vid separat tillfälle, vilket indikerar att arten nyttjar området som lekmiljö.

De påträffade arterna av vattenvegetation är förhållandevis vanligt förekommande. Kransalgsfloran har dock inte undersökts i detalj, det behöver göras med mikroskop. Det finns flera rödlistade arter som skulle kunna förekomma, exempelvis raggsträfs (NT) som rapporterats i närheten.

Rödlistan

Den svenska rödlistan utarbetas av ArtDatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020 (SLU ArtDatabanken 2020). Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad och (DD)

Preliminär bedömning av naturvärde

Baserat till stor del på artfynd av flertalet rödlistade fåglar och flera lekande arter av groddjur bedöms artvärdet för båda dammarna preliminärt vara högt. Ytterligare bidrag till artvärdet kan komma av artbestämning av kransalger, men troligtvis innebär det ej högsta artvärde.

Biotopvärdet påverkas något av utfyllnad med massor, närhet till kärnkraftverket och kulvertering av utlopp, men i huvudsak har vattenmiljöerna en hög grad av naturlighet och vattnet förefaller ha god kvalitet med bra siktdjup. Vatten- och strandmiljöer utgör lekmiljö för flertalet arter av groddjur och passande häckningsplats för flertalet fåglar, det är särskilt vassområden och övriga strandmiljöer som hyser viktiga värden. Den rika kransalgsförekomsten på bottenarna skapar bra miljöer för bottenfauna. Sammantaget bedöms

4

Naturvärden i Gunnarsbo-
Lillfjärden vid Forsmark
kärnkraftverk
26 juni 2025

biotopvärdet preliminärt vara påtagligt. Enligt metodiken innebär ett högt artvärde och ett påtagligt biotopvärde ett högt naturvärde.

Preliminärt artvärde: Högt

Preliminärt biotopvärde: Påtagligt

Preliminärt naturvärde: Högt

REFERENSER

Tryckta källor:

SLU ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

Digitala källor

Artportalen 2025. Rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se/>